

НАПРЯМИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ПРАВ І СВОБОД ДИТИНИ В УКРАЇНІ

DIRECTIONS OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL PROTECTION OF CHILDREN'S RIGHTS AND FREEDOMS IN UKRAINE

Матусевич А.Л., аспірант

Науково-дослідного інституту публічного права

Метою статті є аналіз проблемних питань напрямів адміністративно-правового захисту прав і свобод дитини в Україні. У статті було надано теоретико-правову характеристику напрямів адміністративно-правового захисту прав і свобод дитини в Україні. Започаткування юридичної відповідальності за такі дії відносно дітей, тобто осіб неповнолітніх і таких, що потребують особливої правової уваги є наріжним каменем і основною складовою частиною фундаменту забезпечення прав і свобод дитини в Україні, а також їх охорони та захисту. Проте, на нашу думку, відповідний інститут станом на сьогодні потребує додаткового опрацювання й удосконалення в частині градації ступенів здійснюваного цювання. Відповідно, окремим напрямом адміністративно-правового механізму захисту прав дитини в Україні є досягнення й сталий розвиток у межах окреслених стратегічних цілей і завдань, котрі спрямовані на утвердження відповідного правового статусу та спрямовані на укріплення засад і підвалин функціонування адміністративно-правового механізму в даному сегменті. Належить зауважити, що ключовим у даному напрямі є визначення правильних цілей – їх декларування, а також розроблення на основі сформованого уявлення про ризики, основних інструментів і засобів, що спрямовані на усунення відповідних перешкод і подальшу оптимізацію функціонування цього інституту. Відповідно, слід указати, що напрям забезпечення і захисту прав дітей-сиріт, перебуває на високому рівні нормативно-правового забезпечення та сприяє утвердженню правового статусу відповідних осіб, а також утворення основних підвалин і засад пов'язаних із цим вектором діяльності. Належить підкреслити, що основні питання пов'язані з захистом дітей-сиріт, уміщуються в один напрям та потребують нормативно-правового та законодавчого систематизування. Напрями адміністративно-правового захисту, багато в чому корелюються з його основною метою, а в умовах специфічності предмету правового регулювання – прав і свобод дитини в Україні, це питання потребує додаткового вивчення та окреслення, на нашу думку, а також спираючись на позиції багатьох авторитетних учених.

Ключові слова: права дитини, правова охорона, відповідальність, міжнародне право, дотримання прав, об'єкт адміністративного права.

The purpose of the article is to analyze problematic issues in the areas of administrative and legal protection of the rights and freedoms of the child in Ukraine. The article provided a theoretical and legal description of the areas of administrative and legal protection of the rights and freedoms of the child in Ukraine. Initiation of legal responsibility for such actions in relation to children, that is, minors and those who require special legal attention is a cornerstone and the main component of the foundation of ensuring the rights and freedoms of children in Ukraine, as well as their protection and protection. However, in our opinion, as of today, the relevant institute needs additional development and improvement in terms of gradation of degrees of bullying. Accordingly, a separate direction of the administrative-legal mechanism for the protection of children's rights in Ukraine is the achievement and sustainable development within the defined strategic goals and objectives, which are aimed at establishing the appropriate legal status and are aimed at strengthening the foundations and foundations of the functioning of the administrative-legal mechanism in this segment. It should be noted that the key in this direction is the definition of the correct goals - their declaration, as well as the development, based on the formed perception of risks, of the main tools and means aimed at eliminating relevant obstacles and further optimizing the functioning of this institute. Accordingly, it should be noted that the direction of ensuring and protecting the rights of orphans is at a high level of regulatory and legal support and contributes to the establishment of the legal status of the relevant persons, as well as the formation of the main foundations and foundations related to this vector of activity. It should be emphasized that the main issues related to the protection of orphans fall into one direction and require regulatory and legislative systematization. The directions of administrative-legal protection are largely correlated with its main purpose, and in the conditions of the specificity of the subject of legal regulation - the rights and freedoms of the child in Ukraine, this issue requires additional study and delineation, in our opinion, and also based on the positions of many authoritative scientists.

Key words: child rights, legal protection, responsibility, international law, observance of rights, object of administrative law.

Актуальність теми. Адміністративно-правовий механізм захисту прав і свобод дитини в Україні, як було зауважено в попередніх підрозділах є досить багатоконпонентним і суттєво впливає на правореалізацію в сфері забезпечення прав дитини. Водночас, правозахист, є дещо відмінною категорією від правоохорони й тісно пов'язується з практичною діяльністю конкретних органів державної влади, котрі відповідальні за забезпечення функціонування цього інституту.

Так, окремо в дослідженнях учених і мислителів постає питання про визначення конкретних напрямів адміністративно-правового захисту прав і свобод дитини, оскільки це питання, особливо в умовах широкомасштабного вторгнення в Україну є досить важливим і пріоритетним, з-поміж інших. Водночас, слід зауважити, що специфіка та особливості функціонування механізму адміністративно-правового захисту прав і свобод дитини в Україні, під час поділу на конкретні напрями, може бути фрагментовано за різними критеріями та ознаками, що дозволяє ефективізувати відповідну діяльність.

Дослідники та вчені зазначають, що дитинство належить до тих соціальних феноменів, які дуже тісно

взаємопов'язані й чутливі до всіх змін, що відбуваються у суспільстві, є своєрідними індикаторами його благополуччя. Внаслідок особливої вразливості в умовах нестабільного стану сучасного суспільства вони виявилися найменш соціально і емоційно захищеними і опинилися у кризовому стані [1]. Відповідно, напрями адміністративно-правового захисту дитини в Україні, суттєво впливатимуть на можливість забезпечення благополучного та всебічно забезпеченого зростання молодих громадян і підготовку їх до дорослого життя та сприянні в утвердженні громадянської позиції.

Об'єктом статті виступають суспільні відносини, в сфері забезпечення охорони прав і свобод дитини.

Метою статті є аналіз проблемних питань напрямів адміністративно-правового захисту прав і свобод дитини в Україні.

Виклад основного матеріалу статті. Українські діти потребують захисту, а держава у своїй Конституції зобов'язалася захищати права найбільш уразливих категорій дітей. Державними структурами постійно здійснюється оцінка ситуації у сфері захисту прав дітей в Україні. Щороку багато дітей залишаються без батьківського піклування через складні життєві обставини,

вживання батьками алкоголю, вживання наркотичних засобів, безвідповідальне ставлення та жорстоке поводження батьків з дитиною. Також існує термін «соціальні сироти» – це діти, які внаслідок економічних, соціальних і моральнопсихологічних причин при живих батьках залишилися сиротами. «Соціальні сироти» – особлива соціально-демографічна група дітей. Бездоглядні та безпритульні діти відносяться до цієї групи дітей, тобто дітей вулиці [1, с. 89]. Відповідно, слід зауважити, що одним із найбільш актуальних і пріоритетних напрямів захисту прав і свобод дитини в Україні є нормативно-правове забезпечення даної галузі, визначеність в законодавстві України засад і меж суспільних правовідносин у даному сегменті, створення належних умов для убезпечення дітей від протиправних посягань, а також захист тих, чії права вже піддалися спробі порушення. Відповідно, слід також акцентувати увагу на тому, що співвідношення меж і кордонів взаємозв'язку прав і свобод, а також обов'язків дітей і батьків є окремим предметом для дослідження, хоч фрагментарно й розглядатиметься нами, з метою відмежування одна від одної.

Одним із найбільш вагомих інструментів забезпечення захисту прав і свобод дитини в Україні є прийняття відповідних нормативно-правових актів, державних програм і стратегій, хоч слід указати, що як правило вони приймаються та утверджуються на виконання міжнародних нормативно-правових актів. Так, Загальнодержавною програмою «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини», що діяла на період до 2016 року, Україна як член міжнародного співтовариства брала участь у діяльності зі створення сприятливого для матерів та дітей середовища, в якому їх гідний розвиток і захист прав забезпечувався з дотриманням принципів демократії, рівності, миру, соціальної справедливості з урахуванням моральних засад та традиційних цінностей українського суспільства [3]. Слід зауважити, що основні положення таких стратегічних нормативно-правових актів, враховують всі необхідні аспекти й вектори діяльності держави в сфері захисту прав і свобод дитини, а відповідно, зазначений нормативно-правовий акт суттєво впливав на державну політику в даному векторі, а також визначає й досі, основні напрями адміністративно-правового захисту прав і свобод дитини в Україні.

Слід також зауважити, на тому, що одним із напрямів у теорії адміністративно-правових відносин, слід вважати за принципом інституційності та діяльності конкретних органів державної влади. Так, дослідники неодноразово зазначають, що наприклад, дитячі соціально-виховні заклади ставлять перед собою завдання: забезпечити оптимальні умови життєдіяльності дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківської опіки. У справі виховання й утримання дітей в інтернатах наша держава має певні напрацювання: впроваджуються нові навчально-виховні технології; вихованці інтернатів залучаються до навчання у загальноосвітніх школах; при інтернатах створюються мініпідприємства, цехи, мініпекарні, що частково допомагає вирішити фінансові проблеми, відкриваються профорієнтаційні центри. Значна частина дитячих будинків та шкіл-інтернатів має слабку матеріально-технічну базу, потребує ремонту житлових та службових приміщень. Вихованці інтернатних закладів забезпечені одягом і взуттям на 60–70%. Матеріальні потреби дітей адміністрація дитячих закладів змушена вирішувати за рахунок спонсорських коштів, отримати які дуже не просто [4, с.202]. Відповідно, захист і найбільш основний аспект – відповідальність за вказаних дітей несуть працівники та адмі-

ністрація таких закладів, що й виступає основним запобіжником халатного поводження з відповідними особами. Крім цього, належить звернути увагу на тому, що основні вектори адміністративно-правового захисту прав і свобод дитини в Україні, в межах діяльності даного органу влади, зводяться до того, що він уповноважений на забезпечення сприятливих умов для розвитку дітей, а також убезпечення їх від деструктивних соціальних факторів, а в разі виникнення обставин для притягнення таких осіб до адміністративної чи кримінальної відповідальності, частково такі юридичні наслідки можуть бути застосовані до відповідальних осіб із числа вихователів.

Дослідники та вчені вказують, що сукупність факторів і тенденцій законодавства України свідчить про те, що питанням захисту материнства і дитинства у державі приділяється значно менша увага, оскільки «першочергово вирішуються питання економічного характеру як підґрунтя для розв'язання всіх інших соціальних проблем. Історія розвитку людства свідчить, що залишення проблеми материнства і дитинства без належної уваги може завдати невідправної шкоди державі і суспільству» [5]. Водночас, нами підтримується відповідна позиція, та додатково вказується на те, що на сучасному етапі державотворення, а також високої загрози з боку росії, для територіальної цілісності та незалежності України, важливо приділяти увагу питанням захисту прав і свобод дитини, оскільки це докорінно впливатиме на укріплення інституту прав і свобод людини і громадянина загалом, стабільності розвитку демократичних процесів й інші аспекти функціонування держави.

Висновки. Започаткування юридичної відповідальності за такі дії відносно дітей, тобто осіб неповнолітніх і таких, що потребують особливої правової уваги є наріжним каменем і основною складовою частиною фундаменту забезпечення прав і свобод дитини в Україні, а також їх охорони та захисту. Проте, на нашу думку, відповідний інститут станом на сьогодні потребує додаткового опрацювання й удосконалення в частині градації ступенів здійснюваного цюкування.

Відповідно, окремим напрямом адміністративно-правового механізму захисту прав дитини в Україні є досягнення й сталий розвиток у межах окреслених стратегічних цілей і завдань, котрі спрямовані на утвердження відповідного правового статусу та спрямовані на укріплення засад і підвалин функціонування адміністративно-правового механізму в даному сегменті. Належить зауважити, що ключовим у даному напрямі є визначення правильних цілей – їх декларування, а також розроблення на основі сформованого уявлення про ризики, основних інструментів і засобів, що спрямовані на усунення відповідних перешкод і подальшу оптимізацію функціонування цього інституту.

Відповідно, слід указати, що напрям забезпечення і захисту прав дітей-сиріт, перебуває на високому рівні нормативно-правового забезпечення та сприяє утвердженню правового статусу відповідних осіб, а також утворення основних підвалин і засад пов'язаних із цим вектором діяльності. Належить підкреслити, що основні питання пов'язані з захистом дітей-сиріт, уміщаються в один напрям та потребують нормативно-правового та законодавчого систематизування.

Напрями адміністративно-правового захисту, багато в чому корелюються з його основною метою, а в умовах специфічності предмету правового регулювання – прав і свобод дитини в Україні, це питання потребує додаткового вивчення та окреслення, на нашу думку, а також спираючись на позиції багатьох авторитетних учених.

ЛІТЕРАТУРА

1. Запобігання інституціалізації дітей раннього віку. Інноваційні технології соціальної роботи з профілактики відмов від новонароджених дітей : метод. посіб. [Т. Ф. Алексєєнко, О. В. Безпалько, Н. О. Бервено та ін.]. Київ : Століття, 2008. 224 с.
2. Головченко В. Правові засади виховання та захисту прав дитини // *Право України*, 2008. №5. С. 88-91.
3. Про Загальнодержавну програму «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини» на період до 2016 року : Закон України від 5 берез. 2009 р. № 1065-VI. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1065-17>
4. Дитинство в Україні: Права, гарантії, захист / М-во України у справах сім'ї та молоді; Укр. ін-т соц. досліджень. Київ : Столиця, 2008. 245 с.
5. Захист материнства і дитинства в Україні. URL: <http://alnews.com.ua/qualityoflife/6350-zakhist-materinstva-i-ditinstva-v-ukrayini>